

2.ÜNİTE

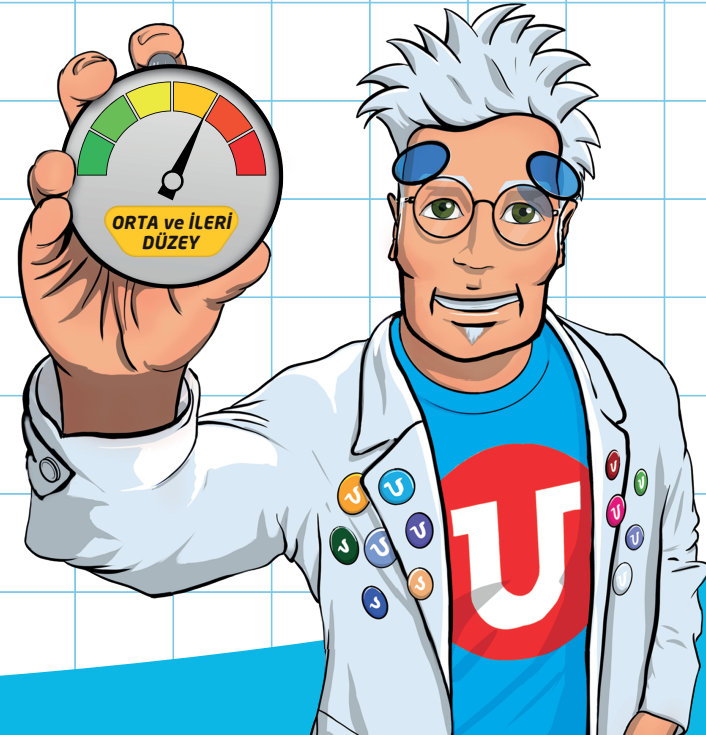

TYT Orta ve İleri Düzey Fizik Soru Bankası

Özkütle

TAMER YALÇIN

ÖZKÜTLE

ÖZKÜTLE

KÜTLE- HACİM GRAFİKLERİ

ÖZKÜTLE-SICAKLIK İLİŞKİSİ

→ Bu konudan TYT'de son üç yılda bir, son on-beş yılda beş soru geldi.

Özkütle

- Birim hacmin kütlesidir.
- 1 cm^3 ün kütlesidir.
- Özkütle maddeler için ayırt edici özelliklerdendir.
- $d = \frac{m}{V}$
- Birimi g/cm^3

Madde (15 °C de)	Özkütle (g/cm^3)	
Altın	19,3	
Cıva	13,6	
Demir	7,8	

Örnek:

- I. Sıcaklık
- II. Özkütle
- III. Hacim

Katı bir madde için yukarıda verilen büyüklüklerden hangileri madde miktarına bağılı değildir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız III
- C) I ve II
- D) II ve III
- E) I ve III

Örnek:

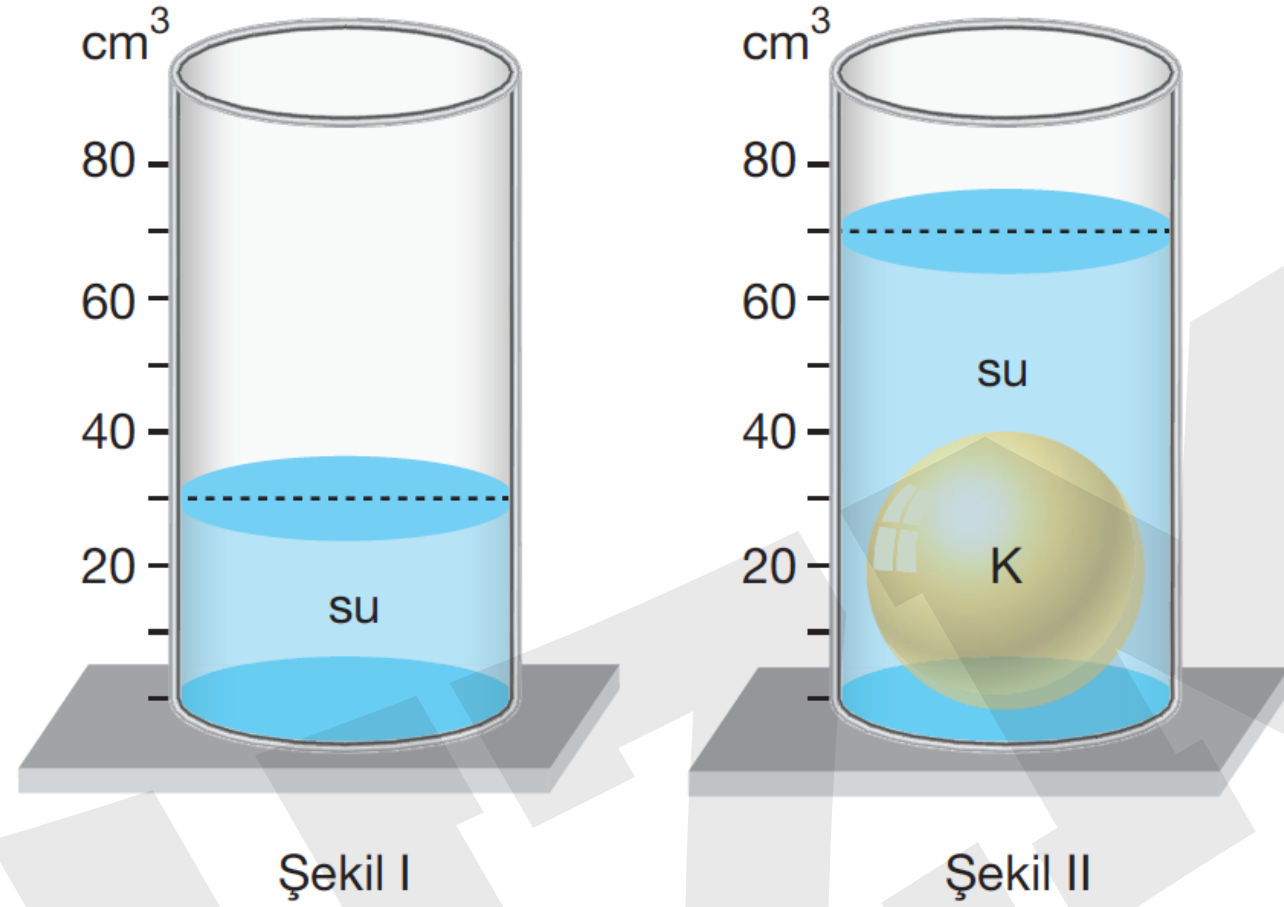
Madde	Kütle (g)	Hacim (cm ³)	Sıcaklık (°C)
K	48	24	20
L	26	13	30
M	220	110	30

Katı haldeki K, L, M maddelerine ait kütle, hacim ve sıcaklık değerleri yukarıdaki tabloda verilmiştir.

Buna göre; K, L, M maddelerinin cinsleri ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Üçü de kesinlikle farklıdır.
- B) K ve L aynı olabilir, M kesinlikle farklıdır.
- C) K ve M aynı olabilir, L kesinlikle farklıdır.
- D) Üçü de aynı olabilir.
- E) L ve M aynı olabilir, K kesinlikle farklıdır.

Örnek:

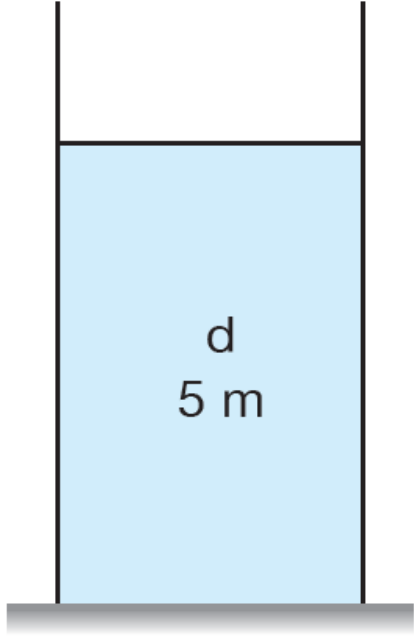

İçinde Şekil I'deki gibi su bulunan dereceli silindire kütlesi 120 gram olan içi dolu türdeş K küresel cismi atıldığında su seviyesi Şekil II'deki gibi oluyor.

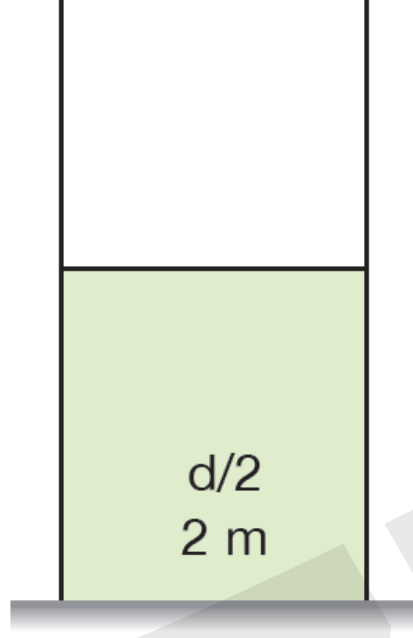
Dereceli silindirdeki bölmeler eşit aralıklı olduğuna göre, K cisminin özkütlesi kaç g/cm^3 'tür?

- A) 2   B) 2,5   C) 3   D) 3,5   E) 4

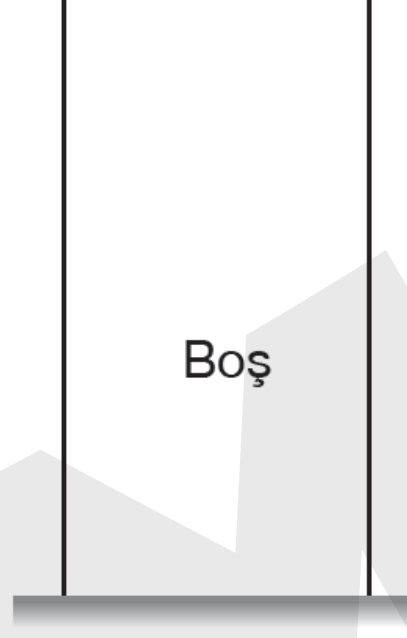
Örnek:

Şekil I

Şekil II

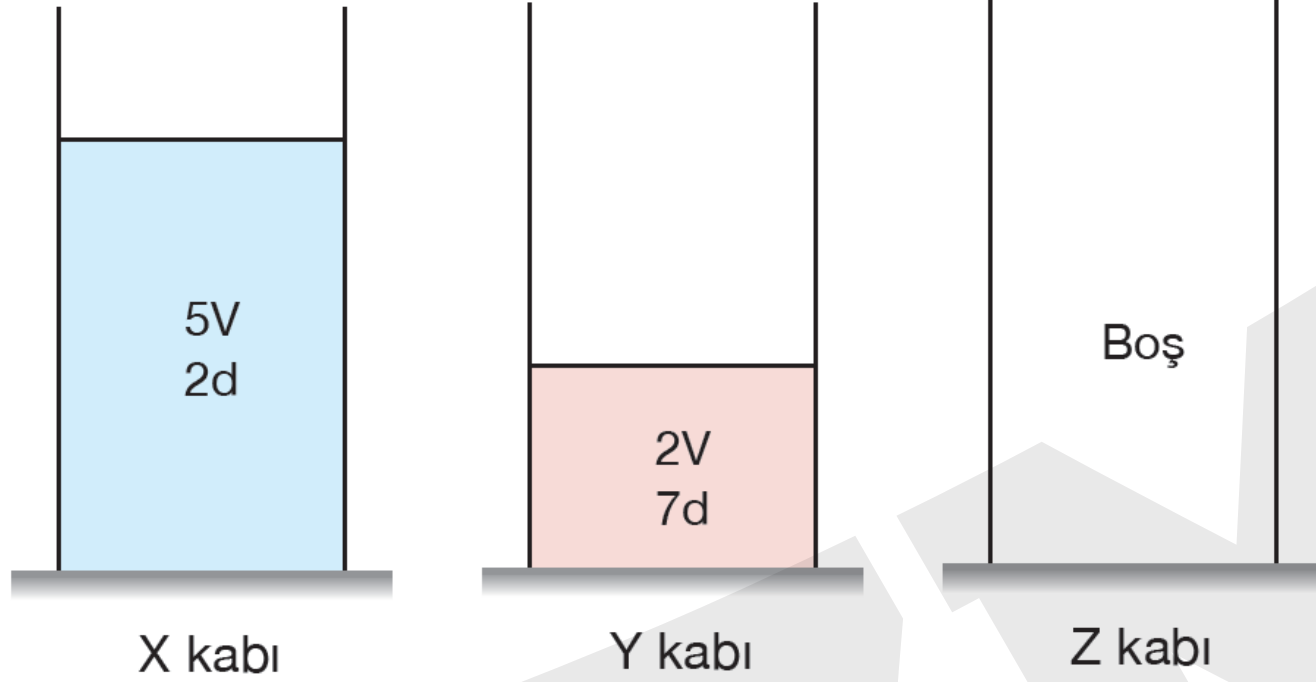
Şekil III

Şekil I ve Şekil II’de verilen kapların içerisinde 5m ve 2m kütleli sıvılar bulunmaktadır. Bu sıvıların yoğunlukları d ve $\frac{d}{2}$ ’dir. Her iki kaptan sıvı alınarak Şekil III’teki boş kaba konulduğunda üç kaptaki sıvı hacimleri birbirine eşit oluyor.

Buna göre Şekil I’deki kaptan alınan sıvı kütlesi kaç m’dir?

- A) 4   B) 3   C) $\frac{5}{2}$ D) 2   E) $\frac{3}{2}$

Örnek:

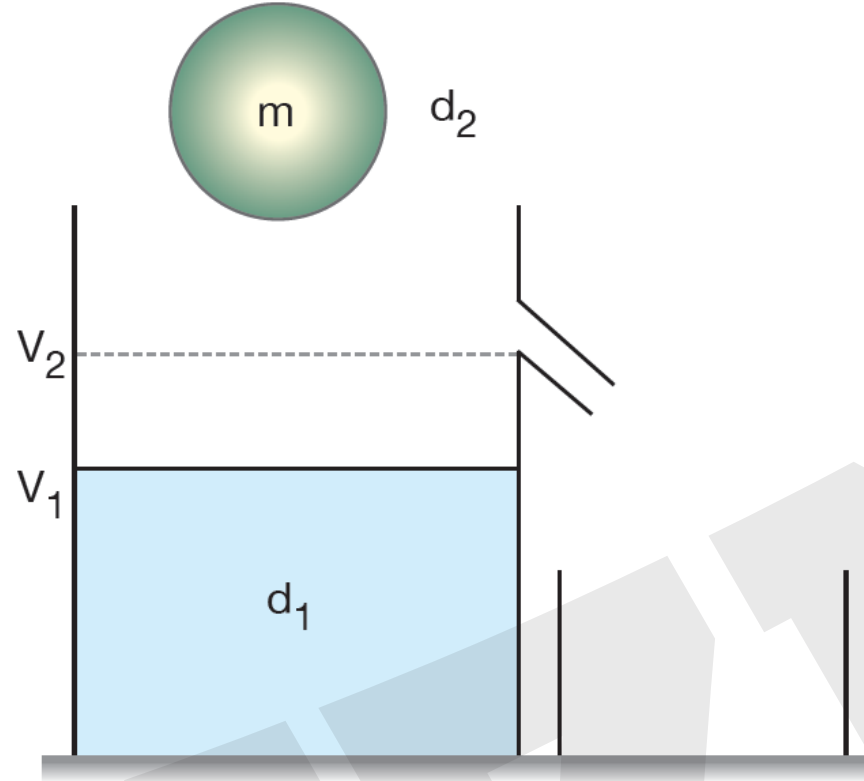

Şekilde verilen X, Y ve Z kaplarından X kabında 5V hacminde 2d yoğunluklu sıvı, Y kabında 2V hacminde 7d yoğunluklu sıvı bulunmaktadır. Z kabı ise boştur. X kabından V_1 , Y kabından V_2 hacminde sıvı alınarak Z kabına konulduğunda üç kaptaki sıvı kütleleri birbirine eşit oluyor.

Buna göre; $\frac{V_1}{V_2}$ oranı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 1   B) $\frac{1}{3}$ C) 3   D) $\frac{6}{7}$ E) $\frac{7}{6}$

Örnek:

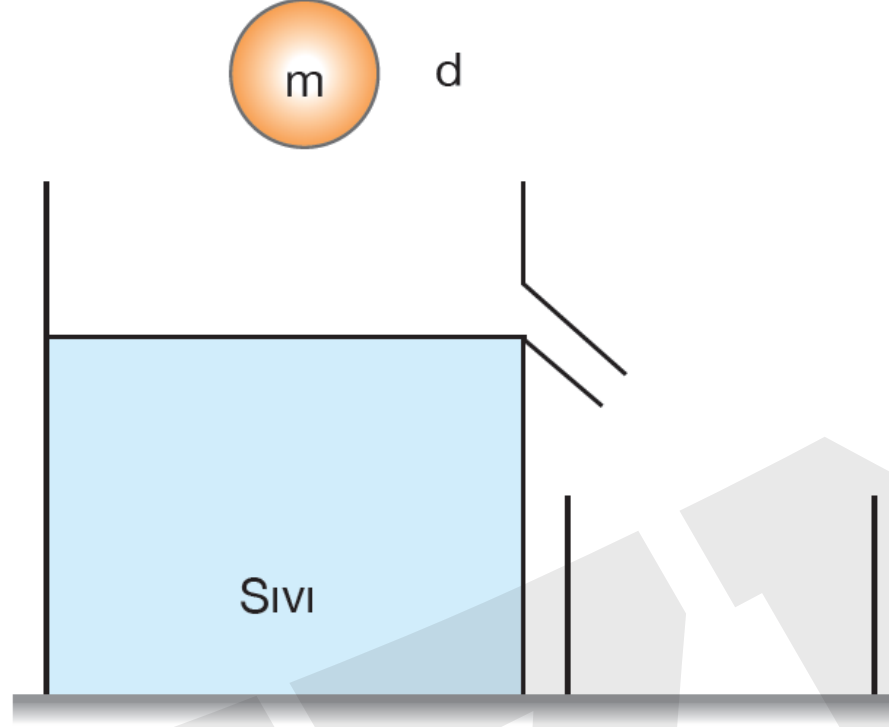

İçinde M kütleli, V_1 hacimli, d_1 yoğunluklu sıvı bulunan kaba m kütleli, d_2 yoğunluklu içi dolu katı cisim bırakılınca cismin tüm hacmi sıvı içine girip kaptan V_3 hacminde sıvı küçük kaba taşıyor.

V_1 , V_2 değerleri bilindiğine göre, m değerini bulabilmek için aşağıdaki seçeneklerde verilenlerden hangilerini bilmek gerekli ve yeterlidir?

- A) Yalnız d_2 B) d_1 ve d_2 C) d_2 ve V_3
D) d_1 , d_2 ve V_3 E) Yalnız d_1

Örnek:

Düşey kesiti şekildeki gibi olan bir taşıma kabına kütlesi m ve yoğunluğu d olan içi tamamen dolu cisim yavaşça bırakıldığında taşıma kabının kütlesi $\frac{m}{6}$ gram artmaktadır.

Buna göre kaptan taşan kütle miktarı ve sıvının yoğunluğu aşağıdaki seçeneklerden hangisinde doğru verilmiştir?

	<u>Taşan kütle miktarı</u>	<u>Sıvının yoğunluğu</u>
A)	$\frac{1}{2} m$	$\frac{1}{6} d$
B)	$\frac{5}{6} m$	$\frac{5}{6} d$
C)	$\frac{5}{6} m$	$\frac{1}{6} d$
D)	$\frac{3}{4} m$	$\frac{1}{3} d$
E)	$\frac{1}{2} m$	$\frac{5}{6} d$

Örnek:

Yoğunluğu 2 g/cm^3 olan sıvı ile ağzına kadar dolu bir şişenin içine, kütlesi 120 gram olan içi dolu bir cisim bırakılıyor. Taşan sıvı alınınca şişenin kütlesi 60 gram artıyor.

Buna göre, şişeye bırakılan cismin özkütlesi kaç g/cm^3 tür?

A) 12

B) 8

C) 4

D) 2

E) 1

Örnek:

Bir şişe yoğunluğu 1 g/cm^3 olan su ile dolu iken 300 gram, yoğunluğu $0,6 \text{ g/cm}^3$ olan sıvı ile dolu iken 240 gram geliyor.

Buna göre, aynı şişe yoğunluğu $1,5 \text{ g/cm}^3$ olan sıvı ile doldurulduğunda kaç gram gelir?

- A) 375   B) 225   C) 350   D) 325   E) 400

Örnek:

Kütlesi 40 gram olan içi tamamen dolu X cismi içerisinde $1,5 \text{ g/cm}^3$ özkütleli sıvı bulunan taşıma kabına bırakılıyor. Kabın kütlesi 10 gram artıyor.

Kap tamamen sıvı dolu olduğuna göre, kaba bırakılan X cisminin özkütlesi kaç g/cm^3 'tür?

- A) 3   B) 2,4   C) 2   D) 1,8   E) 1,7

Örnek:

Dış hacmi 120 cm^3 ve yoğunluğu 2 g/cm^3 olan cismin yapıldığı maddenin yoğunluğu 5 g/cm^3 'tür.

Buna göre; cismin içindeki boşluğun hacmi kaç cm^3 'tür?

- A) 48   B) 60   C) 64   D) 72   E) 84

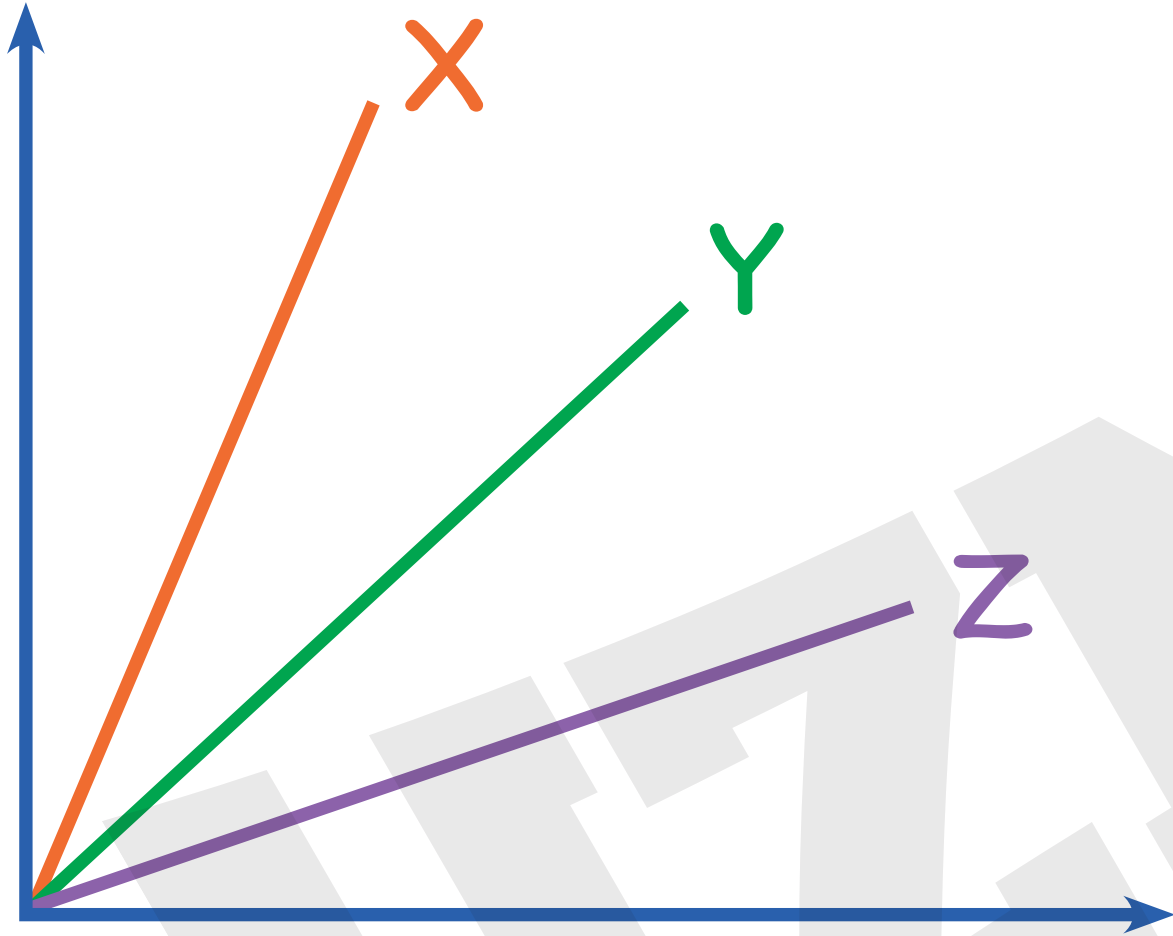
Örnek:

Kütlesi 600 gram ve yoğunluğu $0,6 \text{ g/cm}^3$ olan bir tahta parçasında oyuk açılarak oyulan kısım tamamen su ile dolduruluyor.

Tahtanın kütlesi son durumda 660 gram olduğuna göre, oyuğun hacmi kaç cm^3 'tür? ($d_{\text{su}} = 1 \text{ g/cm}^3$)

- A) 350   B) 300   C) 250   D) 200   E) 150

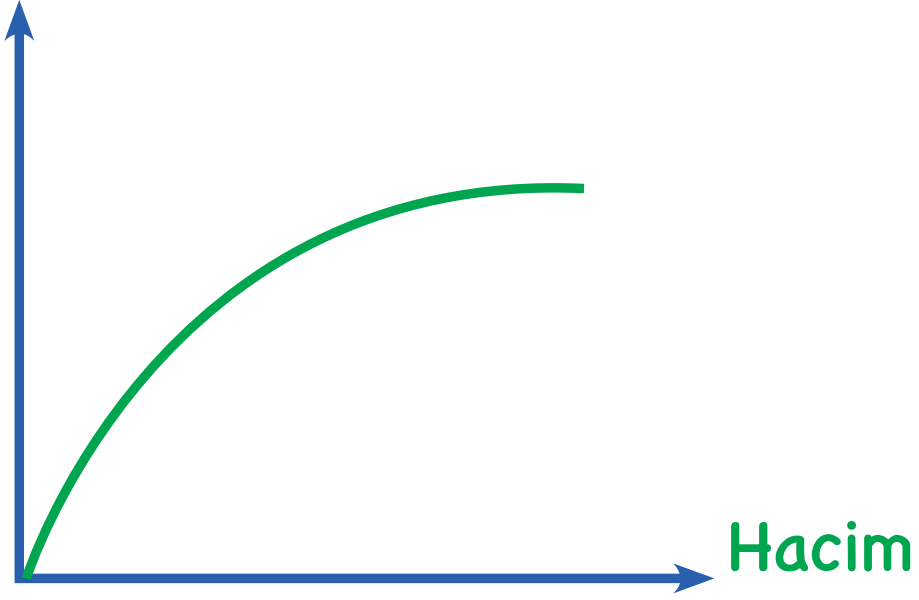
KÜTLE-HACİM GRAFİKLERİ

→ Kütle-hacim grafiklerinin eğimi (dikliği) büyük olanın özkütlesi büyüktür.

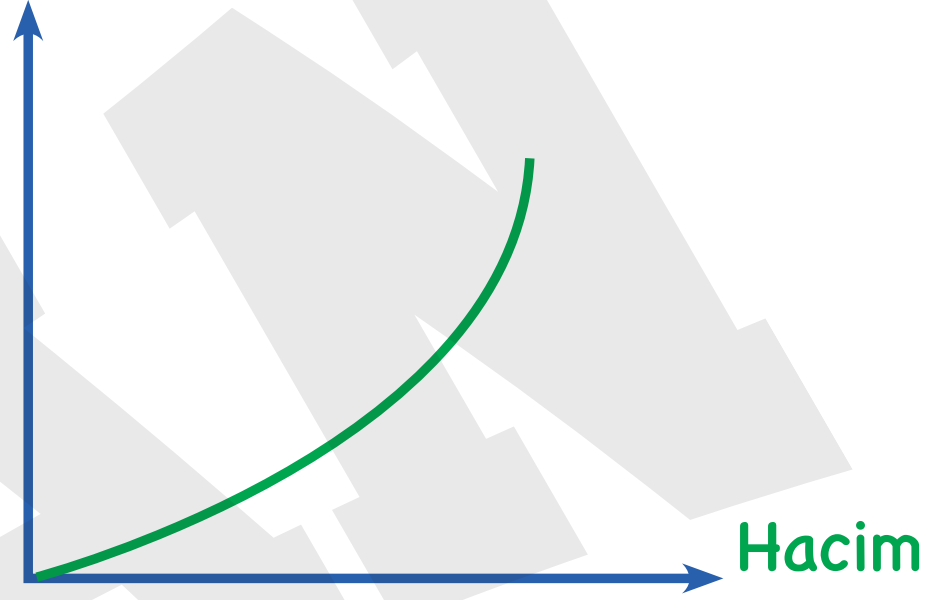
$$d_x > d_y > d_z$$

Kütle

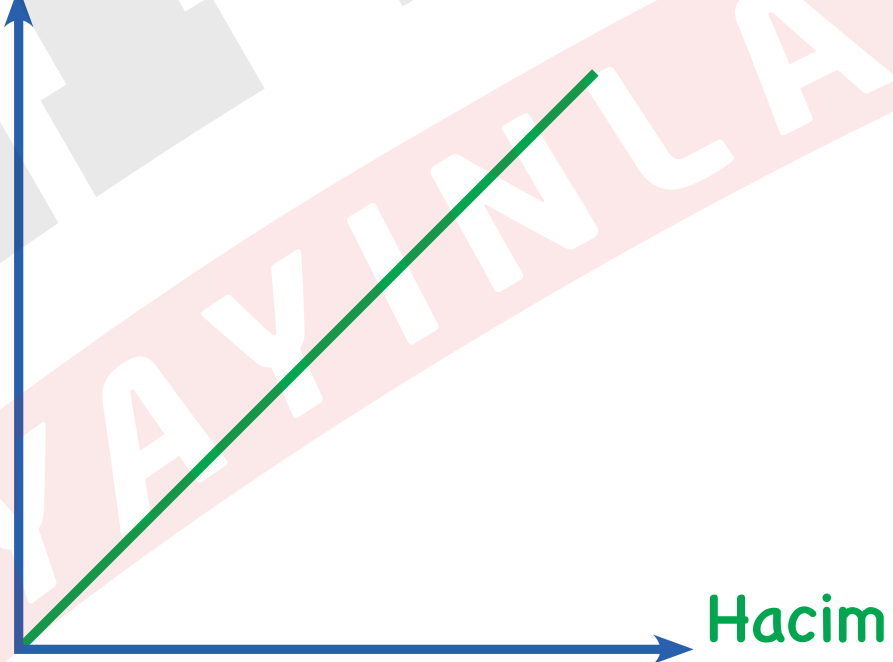
diklik
özkütle

Kütle

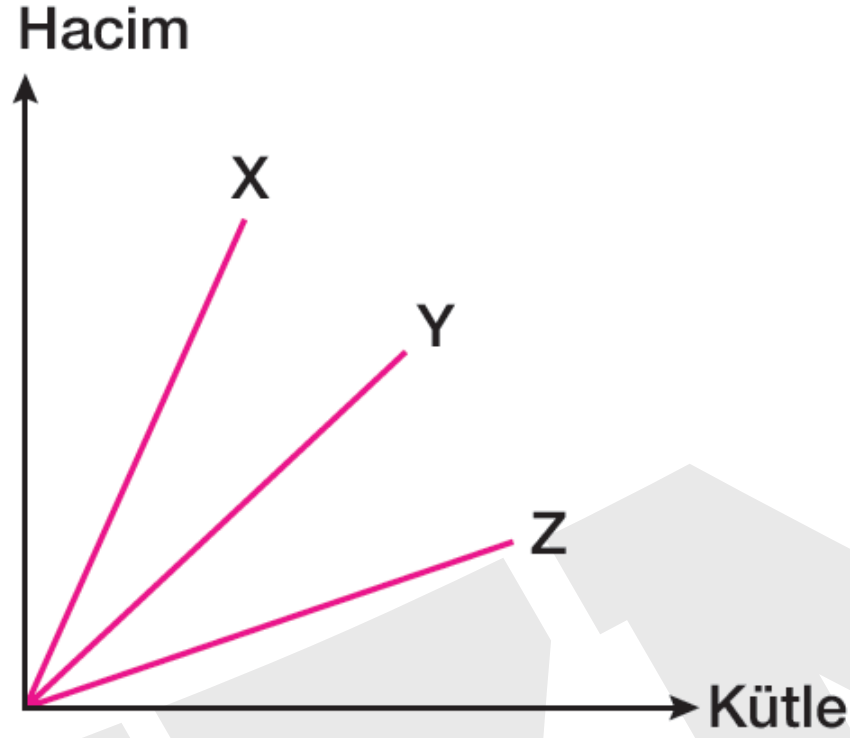
diklik
özkütle

Kütle

diklik sabit
özkütle sabit

Örnek:

Aynı sıcaklıktaki X, Y ve Z maddelerinin hacim - kütle grafiği şekildeki gibidir.

X, Y, Z maddelerinin yoğunlukları d_X , d_Y ve d_Z arasındaki ilişki aşağıdakilerden hangisidir?

A) $d_X < d_Z < d_Y$

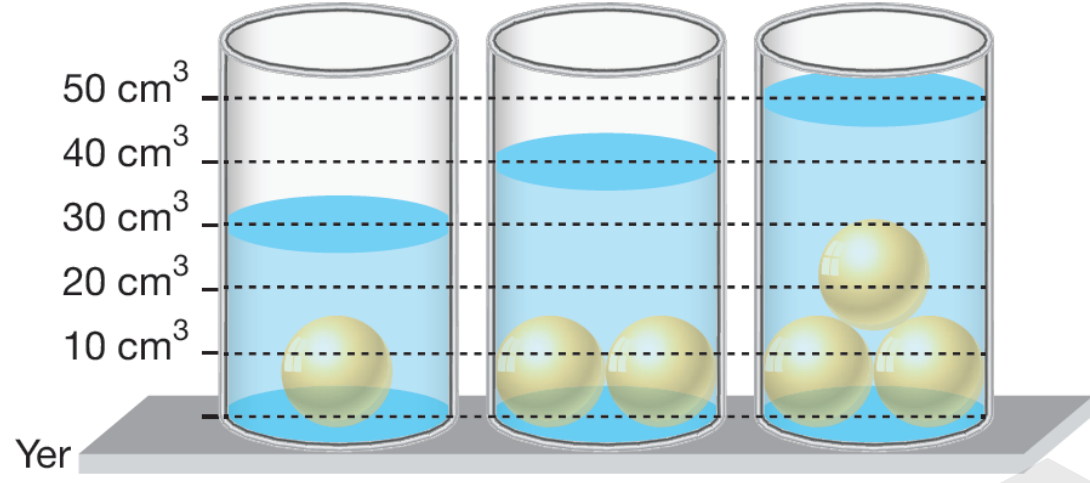
B) $d_Y < d_X < d_Z$

C) $d_Z < d_Y < d_X$

D) $d_X < d_Y < d_Z$

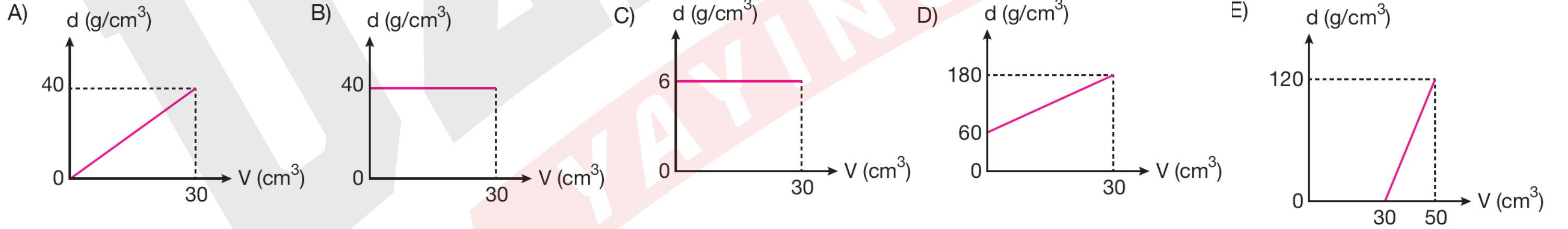
E) $d_Z < d_X < d_Y$

Örnek:

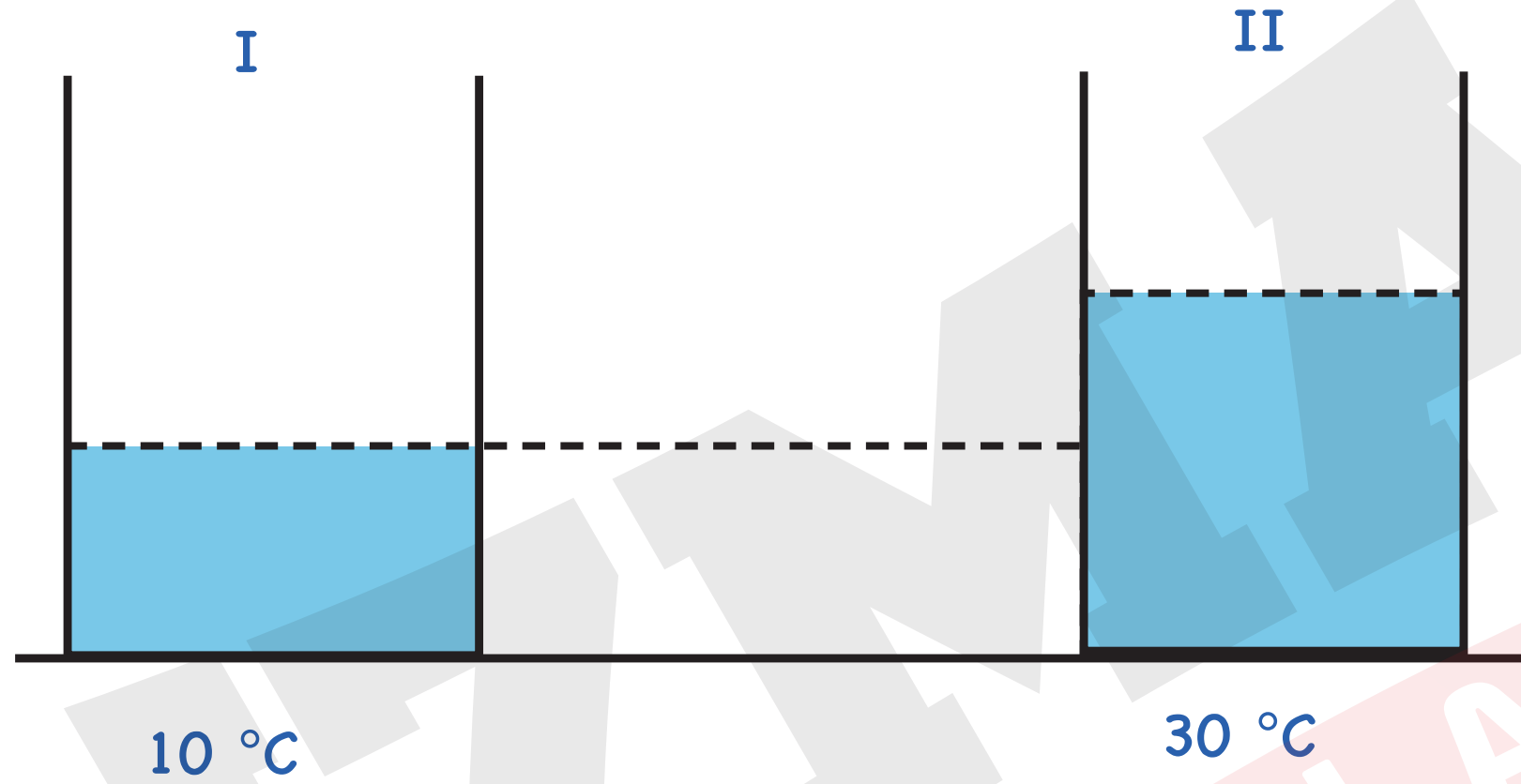

İçi dolu, küresel 60 gramlık özdeş bilyeler, başlangıçta sıvı miktarları aynı olan üç adet özdeş dereceli silindirlerin içine şekildeki gibi bırakılıyor.

Bu gözlem sırasında elde edilen verilere göre, bilye için özkütle (d) hacim (V) grafiği aşağıdakilerden hangisi gibi olabilir?

ÖZKÜTLE-SICAKLIK İLİŞKİSİ

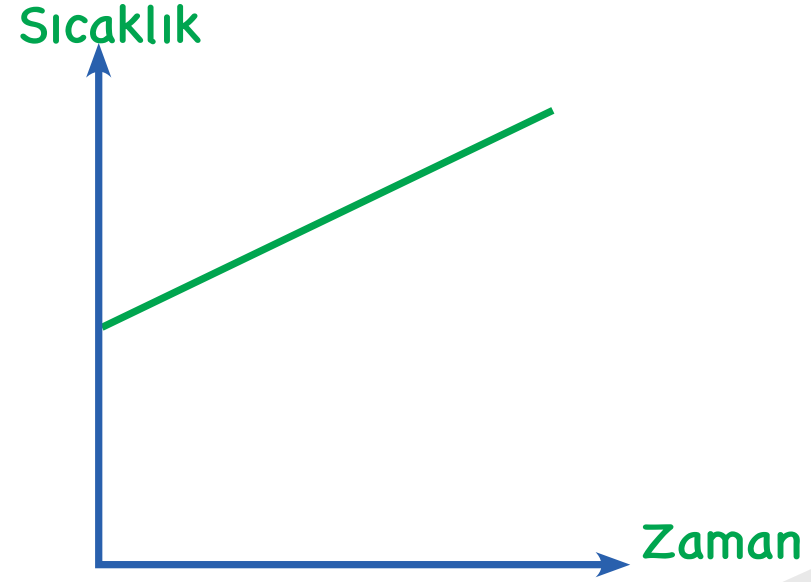
$$m_I = m_{II}$$

$$V_I < V_{II}$$

$$d_I > d_{II}$$

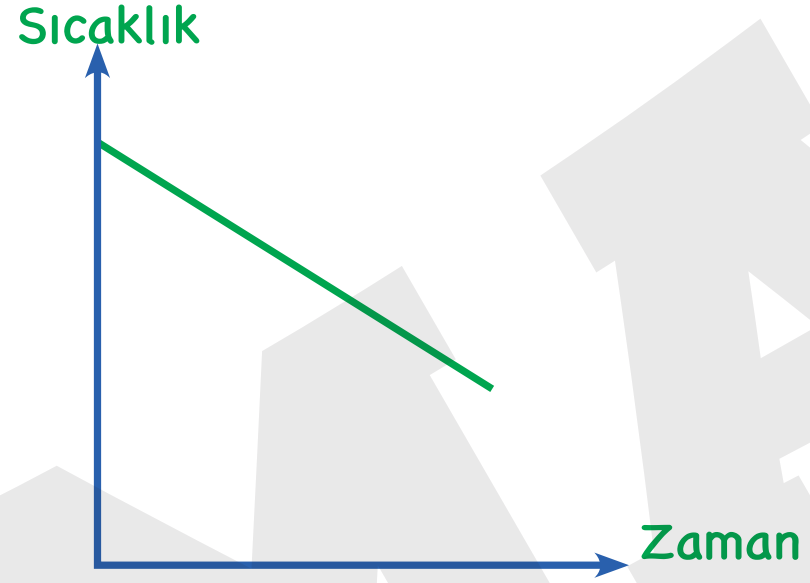
$$d \downarrow = \frac{m}{V} \rightarrow$$

Sıcaklık arttıkça özkütle azalır.

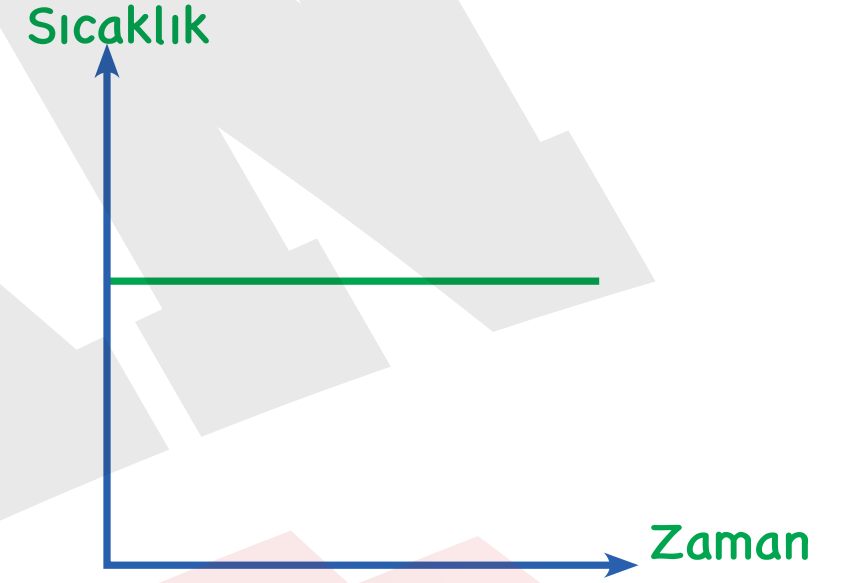
T ↑

d ↓

T ↓

d ↑

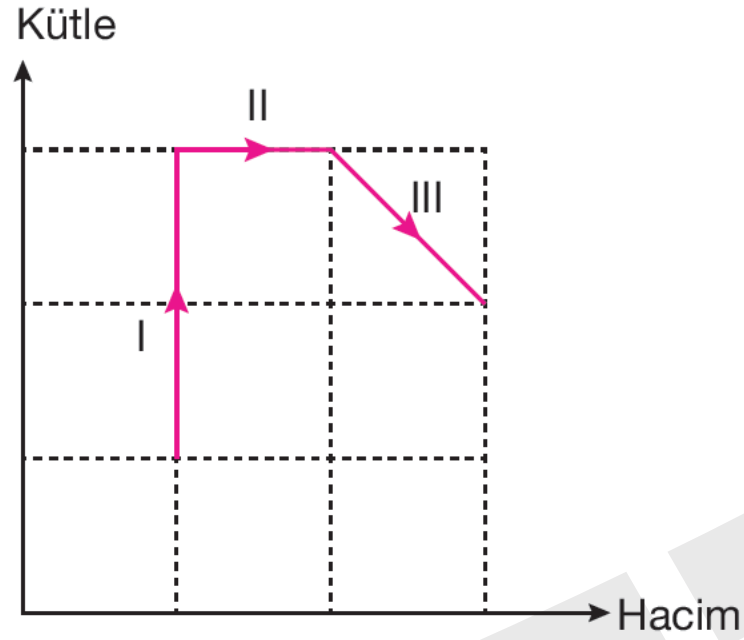

T →

d →

Örnek:

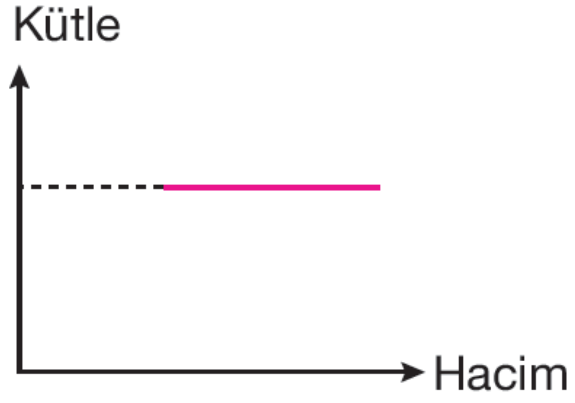

Bir sıvının kütlesinin hacmine bağlı değişim grafiği şekildeki gibidir.

Buna göre, I, II ve III nolu oklarla belirtilen aralıklarda sıvının sıcaklığı ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?
(Bölmeler eşit aralıklıdır.)

I	II	III
A) Azalmıştır	Artmıştır	Artmıştır
B) Artmıştır	Artmıştır	Azalmıştır
C) Azalmıştır	Artmıştır	Değişmemiştir
D) Değişmemiştir	Artmıştır	Artmıştır
E) Artmıştır	Azalmıştır	Azalmıştır

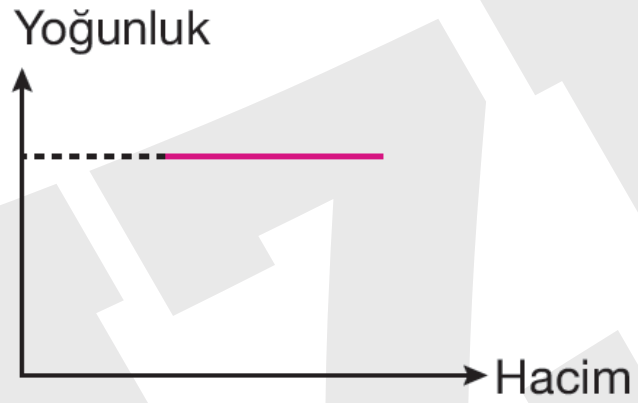
Örnek:

(I)

(II)

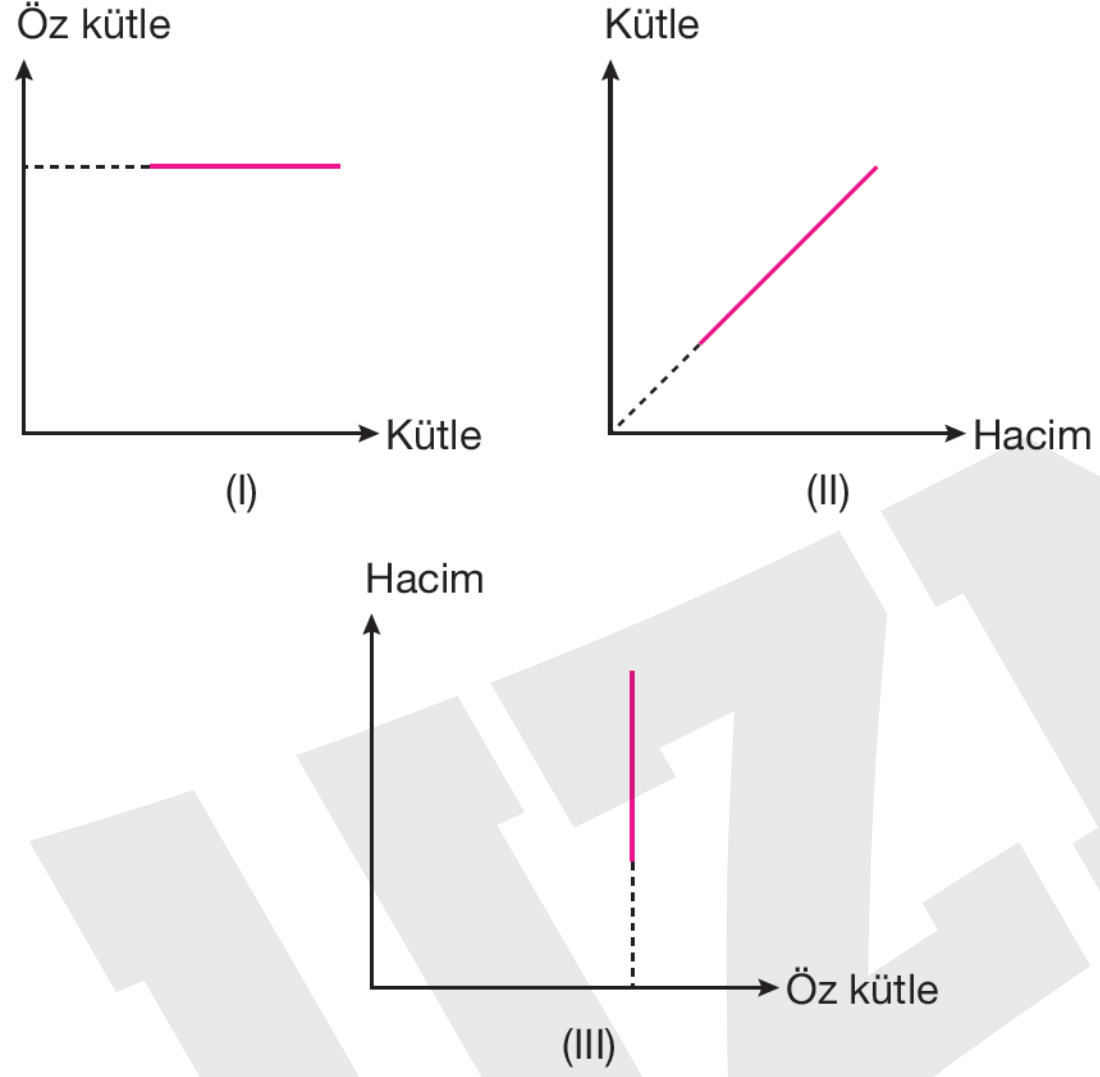
(III)

Sabit sıcaklıktaki bir madde için çizilen I, II ve III grafikleri şekildedeki gibidir.

Buna göre, grafiklerden hangileri doğru çizilmiştir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) II ve III   E) I, II ve III

Örnek:

Sabit sıcaklık ve sabit basınçta saf bir maddeye ait I, II, III grafikleri şekildeki gibidir.

Buna göre, bu grafiklerden hangileri doğru çizilmiştir?

- A) Yalnız II   B) I ve II   C) I ve III
D) II ve III   E) I, II ve III

